

KARMA BİR TOPLUMDA AİLENİN ÇOCUK EĞİTİMİNDEKİ ÖNEMİ*

Prof. Dr. M. Zeki Duman**

Sayın Başkonsolosum, sayın yardımcısı, sayın basın görevlileri ve saygı değer bay ve bayanlar!

Konuşmam Hucurât Sûresinin 13. Âyetini okuyarak başlamak istiyorum.

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık; birbirinizi tanıyasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Hiç şüphesiz, Allah katında en değerliniz, Allah'a karşı gelmekten en fazla sakınanlarınızdır. Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır.”

Değerli Kardeşlerim!

Bilim ve teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin... İletişim ve ulaşım vasıtaları ne ölçüde aradaki mesafeleri kısaltırsa kısaltınsın... Dünya, ne derecede küreselleşir ve ortak kullanım alanı haline gelirse gelsin, hiçbir zaman köksüz, milliyetsiz ve beynelmilel denilebilecek bir insan tipinin oluşması /oluşturulması mümkün değildir... Çünkü Yüce Yaraticımız Allah, bu konudaki ilahî yasasını belirlemiştir: *“Biz sizi (...) birbirinizi tanıyasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık...”*

O nedenle her insan, mutlaka bir millete, bir kabileye ve bir âileye mensuptur... Bu, ilahî bir kanundur ve insanlık tarihi boyunca hep böyle gelmiş ve aynı şekilde devam edecektir...

Biliniyor ki, milletleri millet yapan ve birbirinden ayıran temel öğe, her birinin kendisine özgü, dili, dini, târihi ve kültürüdür...

Milletler de, insanlar gibi doğar, büyür ve ölürler. Allah Teâlâ bu yasayı Kur'an'da şöyle açıklamıştır: *“Her insanın...”*¹ olduğu gibi, *“Her milletin de sınırlı ve belli bir ömrü vardır. Ömrü tamam olunca, artık o milletin dünya sahnesinden çekilmesi ne bir an geciktirilir ne de öne alınabilir!”*²

Kuşkusuz, insanlık tarihinde dünya sahnesinden pek çok milletler gelip geçmiştir; kiminin ömrü çok kısa olmuş, kimi bir varlığını asır bile sürdürmeden yok olup gitmiş, kimileri ise, varlığını ve yeryüzündeki egemenliğini asırlarca sürdürebilmiştir...

Tarih ve Sosyoloji bilimlerinin de ifâde ettikleri gibi, her millet, ancak millî kimlik ve karakterini koruyabildiği ölçüde varlığını koruyabilmiştir... Uzun ya da kısa ömürlü olmanın yasası Kur'an-ı Kerim'de şöyle açıklanmıştır:

*“Bir toplum, kendi öz benliğini/kimliğini bozmadığı sürece Allah, hiçbir toplumu değiştirmmez.”*³ Bu ilahî yasanın açılımı ise şu ayettedir: *“Bir millet, kendilerine lütfedilen nimetleri kötüye kullanmadığı sürece Allah, o millete verdiği nimeti azap ile değiştirmmez. Muhakkak ki Allah, her şeyi işitir ve her şeyi bilir.”*⁴

Değerli Kardeşlerim!

Her nerede bulunursak bulunalım, biz Müslüman Türk Milletindeniz ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyız.

“Müslüman Türk Milletindeniz” ifadesini özellikle kullandım. Çünkü tarih boyunca Türk Milletine mensup pek çok boylar gelip geçmiştir. Bunlardan *Hunlar*, diğer adıyla *Macarlar*, *Bulgarlar*, *Karaîler*... gibi bir kısmı Türk Kimliklerini kaybetmiş ve asimile olmuş olarak varlıklarını sürdürürken, çoğu da tarih sahnesinden tamamen silinip gitmiştir... Müslüman Türk Milletiyse, - bir milletin aslî hüviyetini korumuş olması bakımından çok, hem de çok önemli olmakla birlikte, İslâm öncesini saymasak bile, - bin yılı aşkın süreden beri târih sahnesinde etkin bir biçimde yer almış ve hiçbir millete boyun eğmeden kendi özgün kimliğini ve egemenliğini

* Bu konuşma, Camiler Haftası Etkinlikleri münasebetiyle Almanya'nın Hamburg kentinde DİTİB konferans salonunda düzenlenen panelde yapılmıştır.

** Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

¹ Âl-i İmran, 3/185; Enbiyâ, 21/35; Ankebût, 29/58.

² Yunus, 10/49.

³ Ra'd, 13/11.

⁴ Enfal, 8/53.

koruyabilmiş seçkin bir millet olarak hala varlığını sürdürmektedir. Orta Asya'daki soydaşlarımız da, 70 yıllık SSCB'nin, özellikle din üzerindeki baskılara rağmen aynı nedenle Türk kimliklerini koruyabilmişlerdir...

Şimdi biz, geçmişimizde olduğu gibi, bizi biz yapan ve Müslüman Türk kimliğini payidar kılan temel dinamiklerimizi, yani nerede ve ne durumda bulunursak bulunalım dilimizi, dinimizi ve kültürümüzü koruduğumuz, târihimize sahip çıktığımız ve bunları nesilden nesile sağlıklı bir biçimde geliştirerek aktardığımız sürece, inşallah Aziz Milletimizin varlığı, daha asırlarca devam edecektir...

Değerli Kardeşlerim!

Hiç şüphe yok ki, bir milletin milli kimliğiyle birlikte dilini, dinini ve kültürünü koruyup yaşatabilmesi, ancak Çağdaş ve Millî bir eğitim politikası çerçevesinde, eğitim kurumlarında, ciddi ve düzeyli bir eğitim ve öğretim yöntemiyle mümkün olabilir. Düzeyli ve çağdaş bir eğitim ve öğretim politikası olmadan milli kimlik ve birliğin korunması ve nesilden nesile aktarılması mümkün değildir. O nedenle burada, eğitim ve öğretimden bahsetmek ve “eğitim”i kısaca tanıtmak istiyorum.

Emmanuel Kant'a göre eğitim, “İnsan yaratılışının icap ettirdiği mükemmelliğin, geliştirilmesine yardım etmektir.”⁵

Herbert Spencer'e göre, “Eğitim, çocuğu mükemmel bir hayata hazırlayan adam yetiştirme sanatıdır.”⁶

Alman Pedagog Yenzel'e göre, “Eğitim, fikir, ahlâk ve beden melekelerinin geliştirilmesine yardım etme faaliyetidir.”⁷

Osmanlı Dönemi Eğitimcilerimizden Kınalızâde Ali Efendiyi göre, “Eğitim, çocuğu, dünyevi ve dini görev ve sorumluluklarını hakkıyla yerine getirebilecek bir hâle erdirmektir.”⁸

Bu târiflerden anlaşılıyor ki *eğitim*, çocuktaki doğuştan getirdiği insan kimliğini hayatı boyunca koruyabilmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi, bireysel ve sosyal hayatta insanca yaşayabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve ahlâkın, bedensel ve ruhsal gelişimine paralel olarak ve ölçülü bir biçimde kazandırılmasıdır.

Değerli Kardeşlerim!

Bizi biz yapan ve tarih boyunca karakterimizi oluşturan din eğitimi politikamızın temelinde, Yüce Allah'a kul olma ve O'ndan başkasına boyun eğmeme, insana ve onun dışındakilere kulluk ve kölelik etmeme bilinci vardır. Bu bilinç de bize Yüce Allah'ın şu emrinden intikal ettirilmiştir: “*Yüzünü, öz benliğini, sâdece Allah'a kul olarak dine çevir! Allah'ın insanları yarattığı ve özünde din olan fitrî yapını ve kimliğini koru! Bil ki, Allah'ın yaratmasında değışiklik olmaz.*”⁹

Biz bu âyetteki “Fıtrat” ve “Fitrî Din”den şunları anlıyoruz:

1. Her insan, annesinden, ancak *insan* olarak doğar...
2. Her insan, İslâm fıtratı üzerine doğar, yani ilk hücreesindeki /sperm “Rabbim Allah'dır” bilgisi ve Allah'dan başkasına kul olmama kabiliyetiyle doğar.¹⁰
3. İnsana en uygun din, insanın fıtratında var olan İslâm dinidir.
4. O halde, her insan, ancak doğuştan sahip olduğu insan kimliğini, İslâm yapısını ve Allah'dan başkasına kul olmama kabiliyetini, ancak koruyup geliştirmek suretiyle insan olarak yaşar ve mü'min olarak ölür...

Değerli Kardeşlerim! İslâm kavramını da biraz açmak istiyorum:

⁵ Çocuk Doktoru, Ağustos, 1946, sayı: 5, s. 2-3 (Ali Kayıkçı, Kan Pıhtısı, II/300).

⁶ Çocuk Doktoru, s.300.

⁷ Çocuk Doktoru, s.300.

⁸ Kınalızâde Ali Efendi, Ahlak-ı Ali, II/2.

⁹ Rum, 30/30.

¹⁰ Bkz. A'raf, 7/172, 173.

İslâm, sâdece her şeyin yaratıcısı, sahibi ve yöneticisi olan Yüceler Yücesi Allah'a boyun eğmek, ondan başkasına kulluk, diğer adıyla kölelik etmemek demektir. Çünkü insan, Hz. Peygamber'in ifâdesiyle, "Eşref-i mahlûkat"tır. Cenab-ı Allah'ın ifâdesiyle, "En güzel bir yapıda,"¹¹ "En güzel bir surette"¹² yaratılmış ve "Yaratılmışların birçoğundan üstün tutulmuştur."¹³ O, yeryüzünde "Allah'ın halîfesi"¹⁴ ve "İlahî emânet"¹⁵in muhatabıdır... Evren, bütünüyle insan için yaratılmış ve onun hizmetine sunulmuştur.¹⁶ Evrenin merkezinde, Allah'tan başkasına kul olmayan insan vardır... O halde bir insanın, bir peygambere veya güç ve otorite sahibi de olsa herhangi bir insana veya kendisi için yaratılmış olan eşyaya kulluk etmesi, Allah'ın, kendisine doğuştan lütfettiği temel hak ve özgürlüklerini tamamen ya da kısmen yaratılmış bir varlığa teslim etmesi anlamına gelir ki, bu da insana hiçbir insana layık olmayan, yakışmayan bir sefâlettir. Çünkü Allah'dan başkasına kulluk, "Hakk" kavramına saygısızlıktır, gerçek tanrı olan Allah'a haksızlıktır ve insanın kendi kendisine reva gördüğü en büyük bir zulümdür...

O nedenle insan tabiatı İslâm'a, İslâm da insan tabiatına uygun düzenlenmiştir; ancak bu ikisi birbiriyle bağdaşır ve birbirini çekerler... Tıpkı insan akla, akıl da insana göre olduğu gibi!... Zâten, Allah katında makbul din, İslâm'dır;¹⁷ ondan başka seçilip tâkip edilen hiçbir din geçerli değildir.¹⁸ (Söz konusu iki âyetin izahı...)

Peygamber Efendimiz, bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Her doğan çocuk, İslâm fitratı üzere doğar; öyle iken anne ve babası Yahudî ise onu Yahudî, Hristiyan'sa Hristiyan, Ateşe tapan ise ateşperest yapar..."

Buradan da anlaşılıyor ki, Anne ve babalar, Allah'ın, insan kimliği ve İslâm fitratı ile yarattığı çocuklarını, fitratlarına aykırı dinlere, yani Allah'dan başkasına kul olmaya yönlendirebilmekte ve bunda etkili de olmaktadır.

O halde Müslüman anne ve babanın vazifesi, doğduğu ândan itibâren eğitim ve öğretim yoluyla çocuğunun fitrî yapısını, yani insan kimliğini, mü'min kişiliğini ve kabiliyetlerini düzeyli bir eğitim, öğretim programı uygulayarak geliştirip yüceltme göreviyle yükümlüdür.

Çünkü çocuk, anne ve babaya bu yükümlülükle verilmiş İlahî bir lütuf ve Allah'ın nadide bir emânetidir. Her anne ve baba, kendisini koruduğu gibi, çocuğunu da korumak zorundadır. Yüce Allah:

"Ey iman edenler! Nefsinizi ve âile fertlerinizi, yakutları insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun!..." emriyle ebeveyne bu görevi vermiştir... (Âyetin izahı).

Evladını, dünyada kötülüklerden ahirette cehennem ateşinden korumayan hiçbir anne ve baba, ne kadar dindar olursa olsun ve ne kadar kendisini ateşten koruduğunu sanırsa sansın, o korunmuş olamaz. Zira Allah, hesap gününde şöyle korkunç bir manzara kaçınılamazdır: "En son duruşma gününde kişi, kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçmaya çalışacaktır!"¹⁹

Niçin?... Çünkü o, ya aile fertlerini haklarına saygı göstermemiştir ya yükümlü olduğu kişilere karşı yükümlülüklerini yerine getirmemiştir veya onları cehennem ateşinden korumamıştır da, ondan!...

Kişi, kaçmaya çalışırken soracak: "Eyne'l-meferr?" "Nereye kaçayım?"²⁰ Cevap şudur: "Hayır, bu gün kaçıp da kurtulacak hiçbir yer yoktur. Bu gün her insan, ister istemez sorgulanmak üzere Rabbinin huzuruna çıkartılacaktır..."²¹

Değerli Kardeşlerim!

¹¹ Tîn, 95/4.

¹² Ğafir, 40/64.

¹³ İsrâ, 17/70.

¹⁴ Bakara, 2/30.

¹⁵ Ahzab, 33/72.

¹⁶ Câsiye, 45/13.

¹⁷ Âl-i İmran, 3/19.

¹⁸ Âl-i İmran, 3/85.

¹⁹ Abese, 80/34.

²⁰ Kıyâme, 75/10.

²¹ Kıyâme, 75/11, 12.

Modern Eğitime göre, çocuğun eğitim ve öğretiminde etkili üç kurum vardır:

- Aile,
- Okul ve
- Sosyal çevre...

Eğitim ve öğretimin, başarılı olabilmesi ve bir milletin geleceğini güvenli nesillere teslim edilebilmesi için bu üç kurumun, mutlaka koordineli bir biçimde ve sağlıklı olarak çalışması şarttır. Bir toplumda, eğer bu üç kurum birbiriyle koordineli olarak ve düzeyli bir biçimde eğitim ve öğretim hizmetlerini tam olarak yerine getirirlerse, yetişmekte olan nesil de o derece kaliteli, düzeyli ve sağlıklı olur. Şâyet bu üç kurum, koordinasyon bozukluğu veya her kurum kendi görevini tam olarak yerine getirmeme nedeniyle işlevini yerine getirmiyorsa, o toplumda sağlıklı bir neslin yetiştiğinden söz edilemez...

Siz Almanya'daki veya başka ülkelerdeki kardeşlerimiz için Aile, Okul ve Çevre işbirliğinden söz etmek mümkün değildir. Zira bulunduğunuz ortam size, kendi idealinizi gerçekleştirmeye uygun bir okul ve çevre imkânını vermemektedir. Hatta kendi Türk Millî ve Dinî politikalarımıza aykırı bir eğitim ve öğretimin verildiğinden dahi söz edilebilir...

O halde, her anne ve baba, okul ve çevrenin de görevini üstlenerek çocuğuna, kendi dilini, kendi dinini, kendi tarihini ve özgün kültürünü öğretmek zorundadır. Hatta öğretmekle kalmayıp, çocuğunu günü gününe takip edip, okulda ve çevrede, kendi ülküsüne aykırı bilgiler öğrenip-öğrenmediğini kontrol etmek ve aykırı bilgileri düzeltmek zorundadır... Zira son derece ciddi ve hassas bir görev olan çocuk eğitim ve öğretiminde yük, artık tamamen âilenin omuzlarına binmiştir; taşınması zor bir görev, ama gerçek budur...

Kardeşlerim!

Modern Eğitim'e göre, yetişkin her insanın geçirdiği:

- Okul Öncesi Eğitim Çağı,
- Temel Eğitim Çağı ve
- Gençlik Çağı adı verilen üç eğitim öğretim çağı vardır.

Çocuk için bunlardan en önemlisi ise, "Okul Öncesi Eğitim Çağı"dır. Yani Aile kurumunda verilmesi gereken eğitim ve öğretimdir...

0-6 yaş arasındaki çocukluk dönemi, aile eğitiminin sağlıklı bir biçimde uygulanacağı en verimli çağdır. Zira çocuk bu dönemde çevresini algılamaya, onları değerlendirmeye başlar. İlk bilgi ve görgüleri bu yaşlarda benliğe yerleşir. Dinî duygular ve kavramlar, anne ve babanın çabasıyla bu çağda sağlıklı bir tarzda ortaya çıkar ve anlaşılır.

Pedagoglara, yani eğitim bilim adamlarına göre 2-4 yaş ilk çocukluk çağıdır; bu yaşlarda çocuk, bazı şeyleri anlar ve hafızasına kaydeder. İkinci çocukluk çağı denilen 4-6 yaş arası, zekâ ve kavrayış açısından çocuğun altın çağı sayılır. Ondaki zekâ 18 yaşındaki bir gencin zekâsına eş değerde sayılır. 6-10-12 yaş ise, çocuğun üçüncü çocukluk ve çocukluktan çıkma çağıdır. Bu çağda yaş ilerledikçe çocuk, öğrendiklerini analiz etme ve anlamaya çalışma kabiliyeti de hızlı bir biçimde gelişir...

Eğer çocuğunu bu eğitim dönemleri gerektiği biçimde değerlendirilmez veya boş geçirilirse, artık çocuğun ilgi ve görgü alanı okul ve çevre ile genişleyeceği için; özellikle de sağlıksız şartlar çocuğu etkisi altına aldıktan sonra, artık anne ve babanın çocuk üzerindeki etkisi zayıflar... Özellikle böylesi çevrelerde çocuğa, dili diline, dini dinine ve kültürü kültürüne uymayan okul ve çevre etkin olmaya başlar... Sonuçta kaybettiğimiz şey, Allah'ın bize emanet ettiği değerli varlık olur! Geleceğimizi teslim edeceğimiz nesillerimiz ve ciğerpâremiz olan evlatlarımız olur!...

Değerli Kardeşlerim!

Bazı modern geçinen ailelerin, Fransız yazar J.J. Rousseau'nun hayalî çocuk Emil'e uyguladığı: "Çocuğun küçük dimağına alamayacağı(!) tanrı anlayışıyla doldurmayalım. Yetişkinlik çağına erdiği zaman kendi dinini kendisi seçsin..." kabilinden sözler söylediklerine

şâhit olunabilmektedir. Böyle bir söz hem dinimizin bizi yükümlü kıldığı inancımıza aykırıdır hem de Pedagoji Bilimine aykırıdır. Özellikle de “yabancı” olarak bulunduğumuz böyle bir karma toplumda çocuğumuz, yetişkinlik çağına erdiğinde dinsiz değildir; o Almanya’daki eğitim kurumlarından ve içinde büyüdüğü sosyal çevreden “takip edeceği yol ve hayat tarzı” anlamında dinini belirlemiştir. Ne ki, artık o din senin dinin değildir ve hayat tarzı da senin ve dininin tasvip edeceği bir yaşam tarzı olamaz. Artık o gence, anne ve babasının etki etmesi de mümkün değildir... Kanaatimizce Avrupa’da yaşamakta olan vatandaşlarımızın içlerine sindiremedikleri, fakat yaşanılmasına da mani olamadıkları problemlerin çoğunun temelinde bu çarpık düşünce ve ilgisizlik yatmaktadır...

Bakın, Yüce Allah Kur’an’da, eğitim, öğretim çağı gerektiği biçimde değerlendirilmemiş olan bir genç ve onun anne ve babasının sızlanmaları hakkında şöyle bir anekdotla bizi uyarmaktadır: “Anne ve babasına: **“Öff be size!... Benden önce nice asırlar gelip geçmişken, siz beni, tekrar diriltilip topraktan çıkartılacağımla mı tehdit ediyorsunuz?!”** diyen evlat hakkında, anne ve baba Allah’a sığınarak: **‘Allah’ım! Bize yardım et!’** diye yalvardı ve: **‘Yavrucuğum, sana yazık olacak! İmân et! Muhakkak ki Allah’ın vaadi hakır!...’** demelerine rağmen o: **‘Sizin bu söyledikleriniz, öncekilerin uydurdukları masallarından başka bir şey değildir,’** dedi. İşte böylesi kâfirler, ilahî azabı hak etmiş olup da kendilerinden önce gelip geçmiş olan cin ve insan topluluklarına karışan kimselerdir; muhakkak ki onlar, tamamen zarar etmişlerdir!...”²²

Kardeşlerim! Atalarımızın: “Ağaç yaş iken eğilir...”, “Demir, ancak tavında dövülür...” sözleri, belli ki büyük tecrübelerin ürünü ve hikmetli sözlerdir ve bunlar boş yere söylenmemiştir...

“Ailede çocuğa verilmesi gereken dinî bir eğitim ve yöntemi nedir ve nasıl olmalıdır?” Sorusunun cevabı da Kur’an-ı Kerim’de vardır. Zira Allah Teâlâ, itikadî, ahlâkî, hukukî, siyasî ve ekonomik konularda bize ışık tuttuğu gibi eğitim ve öğretim konusunda da Kur’an’da ışık tutmuştur. Lokman sûresinde, Lokman Hakîm’in oğluna nasihatleri, eğitim-öğretim süreci içerisinde gelişmekte olan bir çocuğa verilmesi gereken bilgileri ve veriliş sırasını bize model teşkil edecek şekilde açıklanmıştır. Şöyle ki:

13. Lokman oğluna öğüt verip dedi ki: “Yavrucuğum, Allah’a ortak koşma! Çünkü şirk, büyük bir zulümdür.

(Şirk’in açıklaması ve insan kimlik ve kişiliğine etkisi açıklanır.)

16. Yavrucuğum! Yaptığın iş, bir tek hardal tânesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın kovuğunda veya göklerde ya da yerin tâ içinde bulunsa... Bil ki, Allah mutlaka onu hesap gününde getirir... Çünkü Allah, her şeye nüfuz eder, her şeyden haberdardır!

(Görev ve sorumluluk bilinci açısından açıklama)

17. Yavrucuğum! Namazı ikame et, iyiliği emret, kötülüğü de engellemeye çalış! Bu esnada başına geleceklere ise sabret! Hiç şüphe yok ki bunlar, ancak kararlılıkla yapılacak işlerdendir.

(Nefsi terbiyeden sonra sosyal görevlerin başında gelen “Emr-i bi’l-ma’rûf ve nehy-i ani’l-münker” görevi hakkında açıklama.)

18. İnsanlara avurdunu şişirip tepeden bakma, yeryüzünde böbürlenerek yürüme! Zira Allah, kendini beğenen ve övünen hiç kimseyi sevmez. 19. Yürüyüşünde mütedil ol, sesini de kıs! Kuşkusuz, eşeğin sesinden daha çirkin bir haykırış yoktur!...

Lokman’ın (as) oğluna nasihatleri, ruhen ve bedenlen gelişmekte olan çocuğun, eğitim ve öğretimi açısından, en az şu dört önemli noktaya ışık tutmaktadır:

1. Çocuğa, anlayabileceği en erken çağda ve anlayabileceği en uygun bir dil ve üslûp ile Allah’ın birliği; O’ndan başka tanrı edinmenin en büyük haksızlık olduğu fikri öğretilmelidir. Bu arada anne ve babanın da, Allah’tan sonra saygı değer konumu ve önemi açıklanmalıdır.

2. Allah’ın her yerde var olduğu; O’nun, yapılmakta olan her şeyi, kesinlikle gördüğü; insanlardan saklanmak ve bir şeyleri gizlemek mümkün olduğu halde, Allah’tan saklanıp gizlenmenin imkânsız olduğu bilgisi verilmelidir.

²² Ahkâf, 67/17-19.

3. Mükellef her insanın, önce Rabb'ine karşı ibâdet şuuru, sonra namaz, sonra da insanlara karşı azim ve kararlılıkla sürdürülmesi gereken sosyal görevlerinin olduğu bilinci aşılmalıdır.

4. İnsanlara karşı alçak gönüllü olmak gerektiği; kibirlenmek, insanları aşağılayıcı, hor görücü ve mahcup edici davranışlarda bulunmamak... Büyükmek için sergilenen aşırı davranışların hiç birinin insanı büyütmediği; aksine daha da küçük düşüreceği gerçeği, ilginç misallerle anlatılmalıdır.

Bu bilgiler çocuğa, aynen gıda verir gibi, sıfır yaştan itibaren onun nahif ve hassas bedenine uygun tarz ve ölçüde; önce anne sütü, daha sonra sulandırılmış süt, bir yaşına doğru meyve suları ve ileriki yaşlara doğru sıvı yemekler verildiği gibi, dozu ayarlanarak doğrudan ya da sembolik işaretlerle verilmelidir. Özellikle de Allah'ın varlığı ve birliği, en erken çağda çocuğun zihnine yerleştirilmelidir.

Peygamber Efendimiz, "Bir çocuk konuşmaya başladığı çağda, ilk olarak Allah ve Allah'ın birliği kafasına yerleştirilirse, artık onun geleceğinden korkulmamalıdır." Buyurmuştur. Mesela:

- *Allah bir, Allahu ekber* dedirtmeye çalışılabilir.
- Yerken, içerken *bismillah* yeyip içtikten sonra *elhamdülillah* dedirtmeye çalışılabilir.
- Üç dört yaşlarında iken, Fatiha ve İhlâs sureleri metin olarak ezberletilebilir...
- Allah, doğmamış, doğurulmamıştır; O'nun babası ve annesi yoktur...
- Evreni tek başına yaratmıştır, O'nun ortağı da yok yardımcısı da yoktur...
- O güçlüdür, her şeye gücü yeter. O nedenle onun güveneceği ve dayanacağı hiç kimse yoktur...

Çünkü çocuk, bu konulara ilgi duyar ve sorular sormaya başlar...

Çocuklar, kesinlikle Allah ile korkutulmamalı; daha ziyâde *sevgi* motifi işlenmelidir:

- Şunu yaparsan *Allah seni sever*, demeli... Ama:
- Böyle yaparsan *Allah seni sevmez*, **dememeli**
- Şunu yapmayı *Allah sevmez*... demek en doğrusudur...

Çocuklar, anne ve babalarında göreceği namaz, oruç, sadaka, kurban gibi ibâdetleri soracaktır... Bunlara cevap hep ben Allah'ı seviyorum, o da beni seveceği için yapıyorum, denilmeli..

Bir zaman sonra o da kendiliğinden namaz kılmaya başlayacaktır.. Çocuk, 7 yaşlarında iken namaz kılmalı, 10 yaşlarında da oruç tutmalıdır... Rasulüllah'ın tavsiyesi budur.

Bilhassa ahlakî davranışlarına dikkat edip, her yanlış davranışında uyarılmalıdır. "Küçüktür..." dememeli!

- Büyüklere saygılı olmak; küçükleri korumak ve sevmek anlatılmalı...
 - Büyüklerle karşılaşırken, konuşurken, ayrılırken nasıl davranacakları öğretilmeli...
- Meselâ;

- karşılaştığında selam vermek,
- oturuyorsa ayağa kalkmak,
- oturması için yer göstermek, yoksa yerini ona vermek,
- hal ve hatırını sormak,
- adıyla hitap etmemek,

Bunlar, bizi biz yapan kültürümüzden birer örnektir. Bunların hiç birisi anlamsız değildir. Her birisi, çocuğun gelecekte yaşaması gereken örnek davranışlardır...

Aynı zamanda millî kültürümüz anlayabileceği bir dil ve ifâdelerle tanıtılıp benimsetilmeye çalışılmalıdır.

- Milli ve dinî bayramlarımız, günü geldikçe tanıtılmalı,
- Kutlamalara bizzat iştirak ettirilmeli...
- Mübârek gün ve geceler geldiğinde bizdeki değişik faaliyetlerin nedenleri açıklanmalı,
- Çocuklardan da yapabilecekleri istenmelidir...

Çocuğa iyi örnek olunmalı ve iyiler örnek gösterilmelidir...

Değerli kardeşlerim, çocuğun ilk öğretmeni anne ve babasıdır. Farkında olalım ya da olmayalım, çocuk ilk bilgileri ebeveyninden alır. Bu bilgiler, ister doğru olsun, ister yanlış, onları değiştirecek herhangi bir motivasyon olmadığı sürece çocuğun zihninde yer eder ve hayatına yön verirler... O nedenle anne ve babalar çocuklarına iyi örnek olmalıdırlar...

Anne ve babalar da mutlaka okumalı, çağa göre bilgilerini yenilemeli; özellikle Avrupa'daki vatandaşlarımız, cami ve dernekleri hem kendileri için hem de çocukları için bir eğitim ve öğretim kurumları olarak daha etkin bir biçimde değerlendirmelidir...

Sokakta, birimizin çocuğu, hepimizin çocuğu gibi düşünölmeli ve durumuna göre mutlaka gereken ilgi gösterilmeli... Almanya'da, otokontrol yöntemiyle çevrenin menfi etkisinden elbirliğıyle çocuklarımızı korumuş oluruz. Zâten *"Emr-i bil ma'ruf ve nehy-i anil münker"*, her yetişkin mü'minin insanlık görevidir...

Sözlerime Âl-i İmran sûresinden bir pasaj okuyarak son vermek isterim. Bu pasaj, her devirde ve her karma toplumda mü'min kimlik ve kişiliğın korunması için önemli mesajlar içermektedir...

"Ey imân edenler! Eğer kitap verilen Yahudî ve Hıristiyanlardan bir gruba uyarsanız, imânınızdan sonra sizi, inkârcılar hâline geri çevirirler! 101. Dikkat edin! Allah'ın âyetleri size okunuyor, Elçisi de aranızda bulunuyorken siz, nasıl inkâr edersiniz?! Kim Allah'a sıkı sıkıya bağlanırsa, o, kesinlikle Sırat-ı Müstakim'e erdirilir. 102. Ey imân edenler! Elinizden geldiği kadar Allah'a karşı gelmekten²³ sakının ve Allah'a boyun eğmiş Müslümanlar kimliğinden başka bir kimlikle, aslâ ölmeyin! 103. Allah'ın ipi Kur'an'a, hep birlikte ve sımsıkı sarılın; aslâ bölünüp parçalanmayın! Allah'ın size nîmetlerini de unutmayın; bir zamanlar siz, birbirinize düşmandınız; buna rağmen O, kalplerinizi birleştirdi ve O'nun nîmeti sâyesinde birbirinizin din kardeşleri oldunuz.²⁴ Siz, ateş çukurunun, tam da kenarında bulunuyordunuz! Sizi oradan O kurtardı. Allah, belki doğru yola girersiniz diye âyetlerini size böyle açıklıyor. 104. İcinizden hayra çağırın, iyiliği emreden ve kötülüğü engelleyen bir topluluk /kurum bulunsun! İşte bunlar, felaha erenlerin tâ kendileridir!²⁵ 105. Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra, bölünerek parçalanıp sürekli kavga eden Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmayın!²⁶ En büyük azap işte, bunlar içindir.

106. O gün, bir kısım yüzler ağarırken bir kısım yüzler de kara çıkacaktır.²⁷ Yüzü kara çıkanlara: "Siz, imândan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? O hâlde inkârınız sebebiyle tadın cehennem azabını!" denilir. 107. Yüzü ak çıkanlar ise, içinde ebedi kalmak üzere Allah'ın rahmeti cennet içerisinde dirler. 108. Bunlar, sana bir hakikat olarak okuduğumuz Allah'ın âyetleridir. Allah, hiçbir kimse için zulmü istemez!²⁸ 109. Göklerde ve yerdekilerin hepsi Allah'ındır ve bütün işler, sâdece Allah'a döndürölür!

110. Siz Müslümanlar, insanlar için eğitilip yetiştirilmiş, en iyi bir topluluksunuz; iyiliği emrediyor, kötülöklere mani oluyor ve Allah'a imân ediyorsunuz!²⁹ Keşke, Ehl-i Kitap da sizin gibi imân etmiş olsaydı, kendileri için ne iyi olurdu!! Gerçi onlardan da imân edenler var, ama çoğu

²³ Resûlüllah (sav), "Allah'dan gerektiği biçimde sakınma" emrini Allah'a itaat edip asla isyan etmemek, şükredip asla nankörlük etmemek ve daima zikredip, hiç unutmamak, olarak açıklamıştır. İbn Abbas demiştir ki, Allah yolunda gerektiği biçimde cihad eden, hiç kimsenin kınamasına bakmadan bu yolda devam eden ve kendi aleyhine, babası veya oğlunun aleyhine de olsa, Hakk'dan ve adâletten ayrılmayan kimse, Allah'dan gerektiği biçimde sakınmış olur... (Bkz. İbn Kesir, *Tefsir*, II/72)

²⁴ Krş. Enfâl, 8/63.

²⁵ Bkz. Enfâl, 8/24, 25.

²⁶ Maksat, Allah katında geçerli tek din olan İslâm'dan saptıktan sonra, parçalanıp ve bir kısmı Yahudî, bir kısmı da Nasarâ adıyla kendilerini tanımlayanlar gibi olmayın. (Bkz. Mâide, 5/14; En'am, 6/159; Beyyine, 98/1-5)

²⁷ Krş. Kıyâme, 75/22-25.

²⁸ Bkz. En'am, 6/130, 131.

²⁹ "İnsanların en hayırlısı kimdir?" sorusuna Resûlüllah (sav) şu cevabı vermiştir: "Kur'an'ı en çok okuyan ve takvâca en üstün olan, insanlara en fazla iyiliği emredip kötölükten en fazla men eden ve akrabalar arası ilişkiyi en iyi koruyan kimse, insanların en hayırlısıdır." (İbn Kesir, *Tefsir*, II/77) İsrâil oğullarından Davud'un ve İsâ'nın (as) dilleriyle lanetlenen kimselerin suçlarından birisi de: "Yaptıkları kötölüklerden birbirlerini men etmemeleriydi." (Mâide, 5/79)

dinden çıkmışlardır. 111. Onlar, canınızı sıkmaktan başka, artık size hiç bir zarar veremezler! Şâyet sizinle savaşacak olurlarsa, arkalarını döner, kaçarlar; hiçbir yerden de yardım görmezler! 112. Allah'ın ipine tutunmaları ve insanlardan bir sözleşmeye sığınmaları dışında, her nerede ele geçirilirlerse, üzerlerine zillet damgası vurulmuştur onların! Onlar, Allah'ın hışmına uğramışlar ve meskenet damgasını da yemişlerdir! Bu, onların, Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor ve haksız yere peygamberlerini öldürüyor olmalarındandır! Bir de, isyân etmeleri ve haddi aşıyor olmaları yüzündendir.

113. Onların hepsi bir değildir;³⁰ Ehl-i Kitap içerisinde, dipdiri bir topluluk vardır! Onlar, gecenin ilerlemiş saatlerinde kalkıyor; Allah'ın âyetlerini okuyorlar ve sürekli secde etmektedirler; 114. Onlar, Allah'a ve âhiret gününe imân ediyorlar; iyiliği emrediyor, kötülüğe mani oluyor ve hayır işlerinde birbirleriyle yarışıyorlar. İşte, bunlar da, sâlihler zümresindedir. 115. Onların yaptıkları hiçbir iyilik, aslâ karşılıksız kalmayacaktır.³¹ Zira Allah, kendisine karşı gelmekten titizlikle sakınan gerçek mü'minleri çok iyi bilmektedir.

116. İnkâr edenlerin malları ve evlatları, Allah'dan gelecek azaba karşı, kendilerine hiç bir fayda sağlamayacaktır! Onlar cehennemliktirler ve orada ebedî kalacaklardır.³² 117. Onların şu, dünya hayatındaki harcadıkları, tıpkı kendisine zulmeden bir toplumun mahsulüne uğrayıp da tamamen mahveden dondurucu bir rüzgar gibidir!...³³ Onlara Allah zulmetmedi; onlar kendi kendilerine zulmediyorlar.

118. Ey imân edenler! Kendinizden başkasını sırdaş edinmeyin! Çünkü onlar, size zarar vermek için ellerinden geleni arkalarına koymazlar ve içtenlikle işinizin sarpa sarmasını isterler! Onların içlerindeki kinleri, kuşkusuz ağızlarından dökülenlerle açığa çıkmıştır... İçlerinde gizledikleriyse, ondan daha büyüktür! Eğer anlıyorsanız, işte size, âyetleri açıkladık! 119. Hadi diyelim ki, siz onları seviyorsunuz; ama onlar sizi sevmiyorlar... Kaldı ki siz, Kitabın tamamına imân ediyorsunuz...³⁴ Onlar, sizinle karşılaştıklarında: "İmân ettik!" dediler, nefisleriyle baş başa kaldıklarında ise, size öfkelerinden ötürü parmaklarını ısırıyorlar... De ki, "Geberin öfkenizle! Muhakkak ki Allah, göğüslerin içindekileri bilmektedir!" 120. Eğer size bir iyilik erişirse, bu onları çok üzer; başınıza bir kötülüğün gelmesi sebebiyle de sevinirler! Şâyet sabreder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, onların tuzakları size hiçbir zarar vermeyecektir; zira Allah, onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır..."

Hepinizi saygıyla selamlıyorum...

10. 10. 2004.

³⁰ Bkz. Mâide, 5/83.

³¹ Hatta, onların mükâfatları iki defa verilecektir: "Daha önce kitap verdiğimiz kimselerden de Kur'ân'a imân ettiler. Onlara âyetleri okunduğu zaman: "Biz bunlara imân ettik, kuşkusuz bunlar, Rabbimizden gelmiş gerçeklerdir, biz daha önce O'na boyun eğmiştik," dediler. Sabretmeleri, kötülüğü iyilikle saymaları ve rızıklandırdığımız şeylerden Allah yolunda harcamaları sebebiyle, ecirleri iki defa verilecek olanlar, işte bunlardır. Bunlar, boş bir söz işittikleri zaman ondan yüz çevirir ve 'bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de sizedir; size selâm olsun, biz cahillerden olmayı istemeyiz,' derler." (Kasas, 28/52-55)

³² Krş. "Kitabı sol tarafından verilen ise, şöyle der: "Keşke bana kitabım verilmez olaydı! Hesabımın ne olduğunu bilmez olaydım! Ölümler her şey sona erdirmiş olsaydı, ne iyi olurdu!... Malım bana hiçbir fayda sağlamadı, saltanatımı da kaybettim!..." (Haka, 69/25-30)

³³ Krş. Nur, 24/39; Kalem, 68/17-33.

³⁴ Krş. Mümtahine, 60/1-3.